

MAŁOPOLSKA

WIELCY Z MAŁOPOLSKI

Realizator
projektu:

MAŁOPOLSKIE
CENTRUM NAUKI
COGITEON

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Partner
projektu:

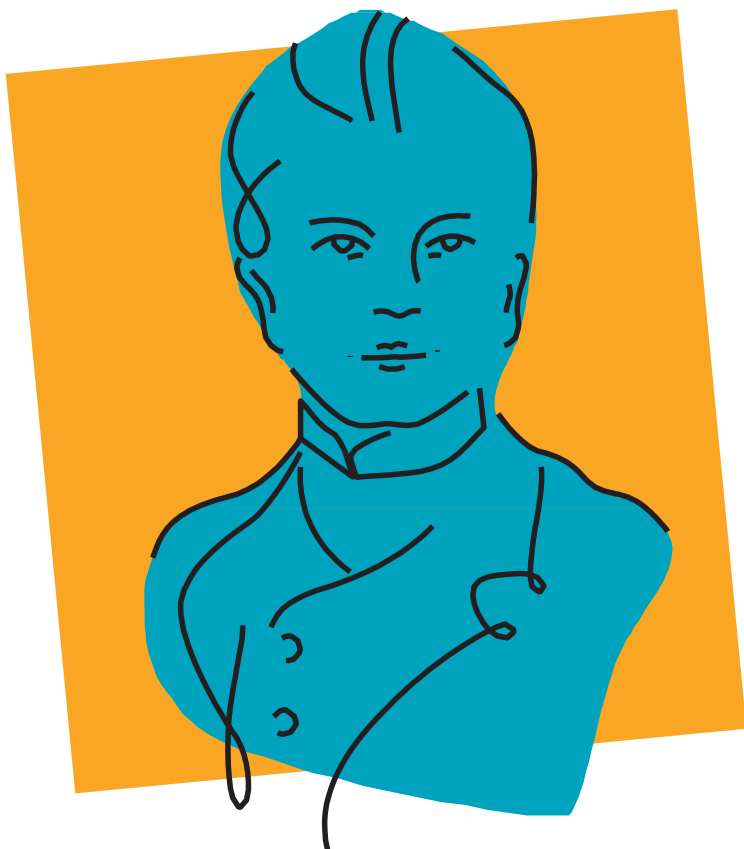
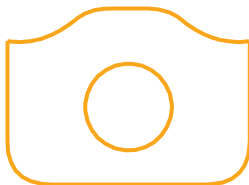

www.wielcyzmalopolski.pl

WŁADYSŁAW GARGUL

1883-1946

Kariera Władysława Gargula przebiegała bardzo dynamicznie i od najmłodszych lat związana była z fotografią.

Lekcja nr 3: WŁADYSŁAW GARGUL

Czas: 1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI:

Cele poznawcze: Uczeń poznaje i porządkuje podstawowe wiadomości o fotografii, poznaje postać Władysława Gargula i jego dokonania.

Cele kształcące: Uczeń uświadamia sobie i rozpoznaje mechanizmy dobrego biznesu.

Cele wychowawcze: Docenienie rzemiosła i przedsiębiorczych ludzi, których uczciwa praca przynosi korzyść społeczeństwu.

Pojęcia do utrwalenia lub przyswojenia:

- Camera obscura,
- soczewka,
- dagerotypia,
- naświetlanie odbitek,
- atelier,

Metody:

Prezentacja multimedialna, pogadanka, dyskusja, propozycja wycieczki do Muzeum Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie przy ul. Rakowickiej 22.

Narzędzia:

Prezentacja Power Point.

Przebieg lekcji:

- Sprawdzenie obecności [5 min.]
- Pogadanka o historii fotografii [10 min.]
- Przedstawienie osoby i dokonań W. Gargula [10 min.]
- Propozycja napisania przez uczniów pozdrowień na kartkę pocztową i odczytanie kilku [10 min.]
- Kontynuacja przedstawiania osoby i dokonań W. Gargula [5 min.]
- Zadanie pracy domowej [5 min.].

Lekcja nr 3: WŁADYSŁAW GARGUL

UWAGI I INFORMACJE DO WYKORZYSTANIA PRZEZ PROWADZĄCEGO LEKCJĘ

Prezentacja na temat Władysława Gargula w programie Power Point zawiera ilustracje i teksty, które mają służyć pomocą do prowadzenia lekcji i dawać uczniom bodźce do refleksji, ale nie obligują Nauczyciela do rozwijania wszystkich haseł. Poniższe dopasowanie slajdów do punktów z konspektu to poszerzenie przydatnych informacji i sugestie metodyczne, które można wykorzystać w dowolnym zakresie. Ponieważ lekcje o Wielkich z Małopolski będą prowadzić Nauczyciele różnych przedmiotów, więc wiadomości uzupełniające uwzględniają różne przygotowanie do tematów.

Slajd 2

Władysław Gargul to postać która przeżyła wiele ważnych wydarzeń w naszych dziejach. Na pewno śledził wiele z nich na bieżąco. Niektóre też utrwał na zdjęciach, bo była to jego pasja. Przede wszystkim pozostały po nim liczne fotografie. Ludzie na nich już nie żyją, ale pozostali na zdjęciach – szczególnie, jeżeli odwiedzali Wieliczkę lub zgłaszali się do któregoś z jego fotograficznych atelier. Fotografia to realistyczny zapis przeszłości, historia ludzi, miejsc i dokumentacja wydarzeń, często jedyna pamiątka po przodkach lub źródło do badań naukowych. Obydwie te drogi, fotografa-artysty i wynalazcy, łączą się w postaci Władysława Gargula, Małopolanina, który swoje życie poświęcił tej wyjątkowej, dokumentacyjnej pasji.

Slajd 3

Zaangażujmy uczniów w rozmowę o fotografii, zadając prowokacyjne pytanie, na które odpowiedź jest łatwa do przewidzenia.

Zapewne nie ma wśród nas takiej osoby, która nie tylko nie byłaby utrwalona na zdjęciach, ale i takiej, która by nie zrobiła nigdy żadnego zdjęcia. Od najdawniejszych czasów człowiek pragnie utrwalić swój wizerunek. W czasach nowożytnych malarstwo osiągnęło wręcz perfekcję i właśnie wtedy pojawiła się „magiczna” umiejętność robienia fotografii.

Jaki wpływ miała fotografia na malarstwo?

Fotografia zaczęła wypierać malarstwo z jego dotychczas najważniejszej funkcji czyli odzwierciedlania rzeczywistości w ten sposób, aby rozumiał ją każdy. Malarze poczuli się z tego zadania zwolnieni. Zaczęli więc ukazywać rzeczywistość w różnych technikach malarskich, które eksponują różne aspekty przedstawianych obiektów. Przez to ich obrazy wydawać się mogą „dziwne”. Autorzy udowadniają nam np.: że obraz składa się w gruncie rzeczy tylko z drobnych kropek czy, że najważniejszy w obrazie jest kontrast kolorów. Można powiedzieć, że wciąż żyjemy w epoce przejściowej, gdy malarstwo realistyczne koegzystuje z fotografią, ale fotografia go wypiera. Innym ciekawym zjawiskiem jest fotografia artystyczna, która (być może) czerpie podobieństwo z malarstwa, przetwarzającego rzeczywistość. W początkowej fazie fotografowanie też miało wiele podobieństw do malarstwa. Najwięcej zdjęć robiono, przychodząc do atelier, przygotowywano się do zdjęcia robiąc fryzurę, makijaż, przyjmując pozy, układając ubrania. Długo pozowano do zdjęcia w bezruchu – jak w malarskiej pracowni.

Slajd 4

Camera obscura jako poprzedniczka fotografii: z perspektywy dzisiejszej wszechobecności zdjęć i łatwości ich wykonywania trudno zobrazować sobie drogę, jaką przeszedł ten nośnik od pierwszych obserwacji w **camera obscura** aż do fotografii gromadzonych na naszych telefonach komórkowych. Podobnie jak w przypadku wszelkich wynalazków także fotografia nie ma jednego ojca, a historia tego zjawiska przebiega dwutorowo. Z jednej strony to rozwój techniczny i technologiczny, który w pierwszych dziesięcioleciach funkcjonowania tego środka przekazu skupiał się na uzyskaniu możliwości multiplikowania obrazów czy rejestrowania ich w barwach naturalnych.

Slajd 5

To krótki opis dagerotypii i fotografii zanim zajął się nią Władysław Gargul.

Slajd 6-8

Zdjęcia z początków fotografii:

- **slajd 6** – „Widok z okna w Le Gras”, Nicéphore Niépce, ok. 1826 r. – pierwsze udane trwałe zdjęcie
- **slajd 7** – „Boulevard du Temple w Paryżu”, L. J. Daguerre, wyk. w 1838 r.
- **slajd 8** – zdjęcia wykonane w połowie XIX w. i w 2 poł. XIX w.

Slajd 9

Władysław Jan Gargul **urodził się w Bochni 18 marca 1883 roku** jako syn Józefa i Anny z Krzemieńskich. Kariera Władysława Gargula przebiegała bardzo dynamicznie i od najmłodszych lat związana była z fotografią. Praktyki zawodowe rozpoczął w zakładzie fotograficznym Juliusza Miena w Krakowie będąc zaledwie czternastoletnim chłopcem. Juliusz Mien był z kolei uczniem bardzo ważnego w dziejach fotografii Walerego Rzewuskiego, którego imię nosi Muzeum Fotografii w Krakowie. Rozwinięciem lekcji może też być wycieczka do Muzeum Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie przy ul. Rakowickiej 22.

Slajd 10

Przykłady wykonanych w atelier Rzewuskiego fotografii sławnych ludzi.

Slajd 11

Już w **1903 roku** powierzono Gargulowi prowadzenie zakładu fotograficznego Józefa Zacharskiego (pochodzącego z Nowego Sącza) w Bochni, którego Gargul wkrótce stał się współnikiem, a następnie założył swój własny zakład fotograficzny, który działał do lat 60. XX wieku. Prócz miast Małopolski Władysław Gargul pracował także w Wiedniu (stolicy Austro-Węgier), chociaż nie mamy obecnie informacji o ewentualnych filiach jego zakładu w tym mieście. To właśnie tam rozpoczął akcję w obronie artystycznego charakteru pracy fotografa, a jego starania zostały zatwierdzone postanowieniem rządowym 20 lipca 1910 roku. Później w wolnej Polsce musiał też bronić cechu fotografów przed wymazaniem z listy.

Lekcja nr 3: WŁADYSŁAW GARGUL

W 1912 roku otrzymał nobilitującą nominację z kancelarii dworskiej arcyksięcia Karola Franciszka Józefa na cesarsko-królewskiego **nadwornego fotografa**. W latach 1933-1940 był prezesem Cechu Fotografików w Krakowie oraz jego honorowym członkiem. W 1946 roku został odznaczony **wielkim medalem Miejskiego Muzeum Przemysłowego w Krakowie**.

Slajd 12

Dzieła z pracowni Władysława Gargula.

Slajd 13

Zdjęcie przedstawia przykład fotografii zbiorowej dla grupy wycieczkowej w Wieliczce. Z tą działalnością związana jest ważna kwestia techniczna. Zamawiający chcieli otrzymać odbitki w krótkim czasie.

Okres zawodowej aktywności Władysława Gargula przypada na czas wykonywania fotografii w technice negatywowo-pozytywowej z zastosowaniem światłoczułych zawieszin żelatynowo-srebrnych. Technika ta pozwalała na wyprodukowanie wielu odbitek z jednego obrazu negatywowego, czym znacząco przewyższała swoje wcześniejsze odpowiedniki wykonywane w tzw. procesach bezpośrednich, w których powstawał jeden unikatowy obraz (np. dagerotyp). Początkowo, przed wprowadzeniem do produkcji tworzyw sztucznych, negatywy wykonywane były na podłożach szklanych. Na szybko w sposób maszynowy nanoszono zawieszinę światłoczułych halogenków srebra w żelatynie fotograficznej (tzw. emulsję fotograficzną). Tak przygotowany materiał trafiał do rąk fotografa, który naświetlał kliszę w wielkoformatowym aparacie fotograficznym, a następnie zapisany, lecz utajony jeszcze obraz poddawał obróbce chemicznej: wywoływaniu i utrwalaniu. Z tak wytworzonej matrycy można było następnie wykonać nieskończoną ilość pozytywów na papierze. Negatywy zazwyczaj przechowywano w zakładach fotograficznych w celu umożliwienia klientom wykonania dodatkowych odbitek w przyszłości. Dowodem tego działania jest często pojawiający się napis na kartonikach stanowiących podłoże dla sprzedawanych fotografii: „klisze przechowuje się”. W fotograficzną działalność Władysława Gargula zaangażowana była cała jego rodzina. Żona Janina, która zarządzała zakładem w Bochni od 1918 roku oraz synowie Antoni i Kazimierz. Zakład Fotografii Artystycznej Władysława Gargula w Bochni znajdował się w zachowanym do dzisiaj budynku przy Rynku 350. Dzięki zaangażowaniu żony oraz uczniów fotografa kolejno powstawały filie zakładu w innych małopolskich miastach: Zakopanem, Brzesku oraz Wieliczce. Gargul wykształcił także wielu niezależnie działających fotografów w tym Stefanię z Czernych Gurdową z Bochni.

Korzystając z wypracowanych przez siebie innowacji dotyczących usprawnienia procesu negatywowo-pozytywowego Władysław Gargul założył w Bochni pierwszy **Krajowy Zakład do Produkcji Kart Pocztowych Bromosrebrnych**, w którym stosował samodzielnie zaprojektowane przy sobie przyrządy usprawniające wykonywanie prac związanych z naświetlaniem i wywoływaniem obrazów.

Trudno obecnie odnaleźć dokładny opis wynalazków Fotografa. Wiadomo, że w celu przyspieszenia procesu i zwiększenia ilości reprodukowanych zdjęć Gargul stworzył linię produkcyjną, w której część procesów była wykonywana maszynowo, a część ręcznie przez pracowników zakładu. Składową układu był transporter, dzięki któremu zdjęcia przemieszczały się między poszczególnymi procesami i zabiegami, a w fazie końcowej procesu trafiały do podgrzewanego bębna kończącego proces produkcji. System oparty był na zegarach, które precyzyjnie odmierzają czas niezbędny do wykonania kolejnych procesów. Będącym do powstania wynalazku była obsługa związana z dużą ilością osób odwiedzających kopalnię soli w Wieliczce i potrzeba wykonywania znacznej ilości fotografii w krótkim okresie. W tym miejscu dziennikarz porównuje turystyczny charakter miasta Wieliczka z amerykańskim wodospadem Niagara. By każdy turysta wizytujący kopalnię mógł zabrać ze sobą fotograficzną pamiątkę z wycieczki, proces wywołania fotografii musiał być bardzo szybki i jednocześnie pozwalać na wykonanie dużej ilości kopii. Potrzeba ta zainspirowała Gargula do stworzenia urządzenia napędzanego elektrycznie, które przyjmuje papier fotograficzny, automatycznie nastawia czas ekspozycji, naświetla papier z negatywu, a następnie transportuje go do wywoływacza. Maszyna potrafiła wykonać aż 1200 odbitek na godzinę, a także sama zliczyć ilość wykonanych w ten sposób fotografii.

Prócz aparatu automatycznie kopiującego do 1200 odbitek w ciągu godziny, Gargul wynalazł m.in. płukaczkę z napędem elektrycznym z wirującym strumieniem wody do odbitek fotograficznych, urządzenie elektryczne do suszenia wywołanych klisz i elektrycznie podgrzewany bęben do suszenia odbitek fotograficznych. Był także twórcą autorskich wersji przedmiotów klasycznie stosowanych podczas obróbki ciemniowej oraz postprodukcji zdjęć jak pulpitu retuszerskiego oraz skrzynki do kopiowania fotografii.

Slajd 14

Gargul zauważył rosnące zjawisko wysyłania kartek pocztowych i wielkie na nie zapotrzebowanie. **Pierwszą kartkę pocztową wysłał brytyjski pisarz Theodore Hook** (sam do siebie) i zaczęła się ich lawina. Jeszcze nie tak dawno (może 20 lat temu) prawie wszyscy wysyłali widokówki (szczególnie z życzeniami na święta). Teraz są one już rzadkością, wypierane przez nowsze techniki elektroniczne.

Można zadać pytanie uczniom: Czy zdarzyło się Wam wysłać jakąś pocztówkę?

Wprowadzenie kartki pocztowej znacząco zmieniło obieg korespondencji. Pocztówka była tańsza od listu, stała się najlepszym środkiem do przesłania krótkiej informacji, a dodatkowo zawierała coś więcej niż maszynowy czy odręczny zapis – atrakcyjny wizualnie obraz. Obraz można było wykonać w technice druku lub metodą fotograficzną z negatywu poprzez przenoszenie go na papiery fotograficzne wykonane w technikach żelatynowo-srebrnych, albuminowej czy np. cyjanotypii. Wynalazek Władysława Gargula związany z produkcją widokówek został odznaczony w 1903 roku **drugim srebrnym medalem na Słowińskiej Wystawie Fotograficznej w Wieliczce** (kartki bromosrebrne w kategorii Fotografia w służbie nauki i techniki-wydawnictwa, reprodukcje).

Zdobył też złoty medal za przyrząd do produkcji kart pocztowych bromosrebrnych (kategoria Nowości z zakresu fotografii-aparaty, przybory...).

Uczniowie mogą spróbować wyobrazić sobie, że odwiedzili Kopalnię Soli w Wieliczce i przygotować treść jaką chcieli by umieścić na kartce pocztowej, którą wyślą do swoich bliskich.

Lekcja nr 3: WŁADYSŁAW GARGUL

Slajd 15

Gargul swoją żonę poznał, gdy przyszła do niego na naukę zawodu fotografa. Mógł zawsze liczyć na jej fachową pomoc. Gdy w 1914 r. został powołany do armii austriackiej, prowadziła za niego biznes. W 1918 r., gdy sam przeniósł się do Wieliczki, to jej powierzył prowadzenie atelier w Bochni.

Slajd 16

Przykład trudnej do wykonania fotografii Gargula w ciemnym wnętrzu kopalni.

Slajd 17

Przykład, że Gargul dokumentował działalność stowarzyszeń ze swej najbliższej okolicy – małej ojczyzny.

Slajd 18

W literaturze tematu można spotkać się z informacjami, że Władysław Gargul w 1925 roku odsprzedał swój patent urządzenia produkującego karty pocztowe firmie Georga Eastmana, trudno jednak jednoznacznie potwierdzić ten fakt w materiałach źródłowych. Gargul miał za to niewątpliwie amerykański epizod w swojej karierze. Jego nazwisko widnieje na liście pasażerów statku Victorian, który przybył 5 sierpnia 1921 roku z Liverpoolu do Kanady, a celem jego podróży było miasto Buffalo w Stanach Zjednoczonych. Kilka miesięcy później gazeta The Buffalo Sunday Times umieściła tekst o fotografii i jego wynalazku przywiezionym do Ameryki. W tekście czytamy między innymi o tym, że Gargul przybył do Ameryki, by zrewolucjonizować rynek fotograficzny swoją niewielką, kompaktową maszyną. Opisana jest także droga do wynalezienia tego szybkiego aparatu.

Zmarł w Wieliczce 24 sierpnia 1946 roku.

Życiorys oraz udokumentowany dorobek Władysława Gargula pokazują go jako osobę wielowymiarową. W pierwszej kolejności jako fotografa o ogromnym dorobku artystycznym i dokumentalnym oraz sprawnego zarządcę prowadzonych przed siebie zakładów fotograficznych.

W drugiej: innowatora i wynalazcę, który nie ogranicza się do powielania utartych schematów, lecz szuka własnych usprawnień w procesie produkcji fotografii i obróbki fotochemicznej. W końcu i przede wszystkim jako promotora naszych rodzimych dokonań fotograficznych oraz obrońcę zawodu fotografa. Jego nazwisko powinno stać się bliskie wszystkim tym, którym bliska jest sama fotografia.

Slajd 20

Propozycja zadania domowego:

Spróbuj uzasadnić pisemnie, dlaczego Władysława Gargula możemy zaliczyć w poczet Wielkich z Małopolski.

Merytoryka: Anna Seweryn,
opracowanie: Piotr Boroń,
redakcja i zmiany: Anna Łęcka

